

Розділ II. НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Стаття 4. Статус Національного агентства з питань запобігання корупції

1. Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

2. Національне агентство, у межах, визначених цим та іншими законами, є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітний Кабінету Міністрів України.

3. Національне агентство утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України, цього та інших законів України.

Питання діяльності Національного агентства у Кабінеті Міністрів України представляє Голова Національного агентства.

4. Правову основу діяльності Національного агентства становлять Конституція України, міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цей та інші закони України, а також прийняті відповідно до них інші нормативно-правові акти.

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів виконавчої влади, а також Закон України «Про державну службу» застосовуються до Національного агентства, його членів, службовців та працівників його апарату, а також до його повноважень стосовно уповноважених підрозділів в частині, що не суперечить цьому Закону.

5. Національне агентство є правомочним з моменту призначення більше половини його загального кількісного складу.

1. Відповідно до Закону «Про центральні органи виконавчої влади» ЦОВВ утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції. Діяльність центральних органів виконавчої влади спрямовує та координує КМ через відповідних міністрів згідно із законодавством (ст. 16). Специфічними характеристиками ЦОВВ зі спеціальним статусом є те, що:

- такий ЦОВВ утворює КМ (ч. 1 ст. 24);
- у разі виникнення у керівника ЦОВВ реального чи потенційного конфлікту інтересів він зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня письмово поінформувати про це не міністра, який спрямовує та координує відповідний ЦОВВ, а безпосередньо КМ – і в цьому випадку за результатами розгляду зазначеної інформації КМ приймає рішення про здійснення заходів із врегулювання конфлікту інтересів відповідного керівника та здійснює контроль за їх реалізацією (п. 6 ст. 19);
- питання діяльності ЦОВВ зі спеціальним статусом у КМ представляє Прем'єр-міністр України, а не той чи інший міністр (ч. 3 ст. 24);
- положення Закону «Про центральні органи виконавчої влади» поширюються на ЦОВВ, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності (ч. 4 ст. 24). Це цілком стосується НАЗК.

У березні 2015 р. Уряд офіційно створив НАЗК, а у квітні 2016 р. розпочався набір його персоналу. НАЗК офіційно розпочало свою діяльність в серпні 2016 р. після відбору і призначення мінімального числа членів НАЗК та працівників апарату, виділення приміщення, прийняття необхідних підзаконних актів тощо.

Метою створення НАЗК є організація роботи по запобіганню вчиненню корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. Це здійснюється шляхом

виявлення та усунення чинників, що дають змогу скоювати зазначені правопорушення, проведення контролю за дотриманням антикорупційних правил політичними партіями й іншими суб'єктами, роботи з викривачами корупції тощо.

2. НАЗК є відповідальним перед ВР і підконтрольним їй. НАЗК розробляє на основі аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії антикорупційну стратегію, яку затверджує ВР. Також НАЗК щороку готує національну доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики, яку КМ схвалює і направляє до ВР для оприлюднення на її офіційному веб-сайті.

Для забезпечення взаємодії з ВР і в межах своєї компетенції НАЗК:

- бере участь у парламентських слуханнях під час розгляду національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики, представляє позицію НАЗК на засіданнях комітетів ВР або на пленарних засіданнях ВР, бере участь у засіданнях постійних, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій ВР;

- здійснює антикорупційну експертизу проектів законів, внесених на розгляд ВР. НАЗК інформує відповідний комітет ВР про проведення антикорупційної експертизи відповідного проекту нормативно-правового акта, що є підставою для зупинення процедури його розгляду або прийняття на строк до 10 днів;

- готує висновки до законопроектів з питань запобігання і протидії корупції, внесених на розгляд ВР суб'єктами законодавчої ініціативи;

- розглядає депутатські звернення і запити, рекомендації парламентських слухань, звернення комітетів ВР.

НАЗК підзвітне КМ, оскільки його членів – строком на чотири роки за результатами конкурсу – призначає на посаду саме КМ. Також, за рішенням КМ за поданням НАЗК можуть бути створені територіальні органи НАЗК. Для забезпечення взаємодії з КМ і в межах своєї компетенції НАЗК:

- бере участь у засіданнях КМ, підготовці проектів актів законодавства, які подаються до КМ, або які КМ подає до ВР. Крім того, Голова НАЗК може брати участь у засіданнях КМ, на яких розглядаються питання формування або реалізації антикорупційної політики, з правом дорадчого голосу;

- здійснює антикорупційну експертизу проектів актів, які подаються на розгляд КМ. НАЗК інформує КМ про проведення антикорупційної експертизи відповідного проекту нормативно-правового акта, що є підставою для зупинення процедури його розгляду або прийняття на строк до 10 днів.

Апарат НАЗК взаємодіє із Секретаріатом КМ з питань, що виникають у відносинах з КМ, проводить консультації стосовно процедури підготовки проектів актів законодавства та інших документів, які подаються на розгляд КМ, а також з інших питань, що належать до компетенції НАЗК.

3. Про правову основу діяльності НАЗК див. також коментар до ст. 2 Закону.

4. Існує суперечність у статусі членів НАЗК, які відповідно до положень Закону «Про запобігання корупції» є державними службовцями, тоді як Закон «Про державну службу» (п. 4 ч. 3 ст. 3), введений в дію у травні 2016 р., виключив їх зі сфери застосування норм цього Закону. Наведена суперечність має бути усунена шляхом внесення законодавчих змін.

5. Той факт, що НАЗК є правомочним з моменту призначення більше половини його загального кількісного складу, означає, що формально воно може розпочати роботу за умови призначення трьох членів¹.

Стаття 5. Склад Національного агентства

1. Національне агентство є колегіальним органом, до складу якого входить п'ять членів.

2. Членом Національного агентства може бути громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років, який має вищу освіту, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

3. Члени Національного агентства призначаються на посаду Кабінетом Міністрів України строком на чотири роки за результатами конкурсу. Одна і та сама особа не може обіймати цю посаду понад два строки підряд.

Прем'єр-міністр України вносить для призначення Кабінетом Міністрів України на посади членів Національного агентства кандидатів, відібраних конкурсною комісією, склад якої затверджує Кабінет Міністрів України та яка здійснює організацію та проведення конкурсу.

4. До складу конкурсної комісії входять:

1) особа, визначена Верховною Радою України за поданням комітету Верховної Ради України, до предмету відання якого належать питання боротьби з організованою злочинністю і корупцією;

2) особа, визначена Президентом України;

3) особа, визначена Кабінетом Міністрів України;

4) керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань державної служби;

5) чотири особи, запропоновані громадськими об'єднаннями, що мають досвід роботи у сфері запобігання корупції, які відбираються в порядку, визначеному Положенням про конкурс.

5. Рішення конкурсної комісії вважається прийнятим, якщо за нього на засіданні конкурсної комісії проголосували не менше шести членів конкурсної комісії.

Положення про конкурс та Регламент роботи конкурсної комісії затверджуються Кабінетом Міністрів України. Роботу конкурсної комісії забезпечує Секретаріат Кабінету Міністрів України.

Засідання конкурсної комісії відкриті для представників засобів масової інформації та журналістів. Секретаріатом Кабінету Міністрів України забезпечується відео- та аудіофіксація і трансляція у режимі реального часу відповідної відео- та аудіоінформації із засідань конкурсної комісії на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України.

Інформація про час та місце проведення засідання конкурсної комісії оприлюднюється на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України не пізніше ніж за 48 годин до його початку.

6. Конкурсна комісія:

¹ Від редактора. Водночас, за задумом законодавця, свою діяльність НАЗК має здійснювати у складі п'яти членів. Той факт, що незважаючи на перманентне проведення конкурсів, ще в жодний період до грудня 2017 р. кількість членів НАЗК не перевищувала трьох, свідчить лише про політичний вплив на конкурсну комісію.

Загалом п'ять членів колегіального органу – це критичний мінімум, що забезпечує певний рівень незалежності цього органу. Слід згадати, що інший державний колегіальний ЦОВВ – Антимонопольний комітет України – функціонує у складі 9 членів. До складу інших колегіальних державних органів входить така кількість членів: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг – 7, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення – 8, Рахункова палата України – 9, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів – 11, Комісія з питань вищого корпусу державної служби – 12, Центральна виборча комісія – 15, Вища кваліфікаційна комісія суддів України – 16, Конституційний Суд – 18, Вища рада правосуддя – 21. Чим більшою є кількість членів державного органу, тим меншою (з урахуванням також характеристики суб'єктів, які делегують своїх представників до відповідного органу) є ймовірність прийняття рішень цим органом під впливом ззовні.

1) розглядає документи, подані кандидатами на посади членів Національного агентства, відбирає із загального числа кандидатів, які, згідно з обґрунтованим рішенням конкурсної комісії, мають найкращі професійний досвід, знання і якості для виконання службових обов'язків членів Національного агентства;

2) оприлюднює на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України інформацію про кандидатів, які подали заяву на участь у конкурсі, а також інформацію про кандидатів, які були відібрані для проходження співбесіди з конкурсною комісією, та про кандидата, відбраного конкурсною комісією для призначення на посаду члена Національного агентства;

3) проводить на своєму засіданні співбесіду з відібраними кандидатами, відбирає шляхом відкритого голосування з числа кандидатів, які пройшли співбесіду, на кожну вакантну посаду одного кандидата, що відповідає вимогам, які ставляться до члена Національного агентства, та, згідно з обґрунтованим рішенням конкурсної комісії, має найкращі професійний досвід, знання і якості для виконання службових обов'язків члена Національного агентства.

7. Не пізніше ніж за два місяці до завершення строку повноважень члена Національного агентства або упродовж 14 днів з дня дострокового припинення його повноважень Кабінет Міністрів України розміщує оголошення про умови та строки проведення конкурсу в загальнодержавних друкованих засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України.

8. Особа, яка претендує на участь у конкурсі, подає у зазначений в оголошенні строк такі документи:

1) заяву про участь у конкурсі з наданням згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до цього Закону та на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

2) автобіографію, що повинна містити: прізвище (усі прізвища у разі зміни), власне ім'я (усі власні імена, в тому числі у разі зміни) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), членство у політичних партіях, у тому числі в минулому, наявність трудових або будь-яких інших договірних відносин з політичною партією упродовж року, що передує поданню заяви (незалежно від тривалості), контактний номер телефону та адресу електронної пошти, відомості про наявність чи відсутність судимості;

3) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за рік, що передує року, у якому було оприлюднено оголошення про конкурс;

4) інші документи, подання яких передбачене цим Законом для проведення спеціальної перевірки.

Відомості з поданих відповідно до цієї частини документів підлягають оприлюдненню упродовж трьох робочих днів після закінчення строку подання заяв на конкурс на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України, крім відомостей, які відповідно до цього Закону віднесені до інформації з обмеженим доступом, та відомостей про контактний номер телефону, адресу електронної пошти кандидата.

9. Не може бути призначена на посаду члена Національного агентства особа, яка:

1) за рішенням суду визнана неієздатною або ієздатність якої обмежена;

2) має судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи);

3) притягалася на підставі обвинувального вироку, який набрав законної сили, до кримінальної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією;

4) яка не є громадянином України або набула громадянство чи підданство іншої держави;

5) не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоди на її проведення;

6) не подала відповідно до цього Закону декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за минулий рік;

7) впродовж одного року до подання заяви на участь у конкурсі на заміщення цієї посади, незалежно від тривалості, входила до складу керівних органів політичної партії.

10. Повноваження члена Національного агентства припиняються Кабінетом Міністрів

України достроково у випадку:

- 1) призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою;
- 2) досягнення шістдесяти п'яти років;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я відповідно до висновку медичної комісії, що створюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- 4) набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним або обмеження його цивільної дієздатності, визнання його безвісно відсутнім чи оголошення його померлим;
- 5) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 6) припинення ним громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;
- 7) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням, відставки;
- 8) відмови від прийняття присяги державного службовця;
- 9) смерті;
- 10) набрання законної сили рішенням суду, яким встановлено систематичне порушення вимог цього Закону, якщо відповідні порушення не містять ознак злочину.

11. Член Національного агентства, строк повноважень якого закінчився, здійснює повноваження до його звільнення з посади Кабінетом Міністрів України.

1. НАЗК є колегіальним органом, який утворюється і діє у складі Голови НАЗК, заступника Голови та трьох членів НАЗК. Принцип колегіальності полягає у спільному (колективному) обговоренні на засіданні НАЗК і вирішенні його членами питань, віднесених законодавством до компетенції цього колегіального органу. Рішення приймаються більшістю голосів від загального складу НАЗК (ч. 1 ст. 8 Закону). Це означає, що жодне рішення НАЗК не може прийняти, якщо членів НАЗК четверо – і голоси поділились навпіл.

2. Стаття 5 Закону визначає вимоги, які ставляться до кандидата на посаду члена НАЗК, зокрема загальні і спеціальні вимоги.

До загальних вимог належать ті, що є загальними для державних службовців та переважної більшості осіб, уповноважених на виконання функцій держави:

- громадянство України. *Громадянство України* відображає особливий постійний правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках. Подібна вимога у відповідних законах закріплюється також щодо прокурорів, суддів, співробітників інших правоохоронних органів, державних службовців і зумовлюється необхідністю додаткового гарантування державних інтересів шляхом покладення їх забезпечення лише на осіб, які перебувають із державою у відносинах громадянства. Наявність громадянства України підтверджується поданням кандидатом на посаду копії паспорта громадянина України;

- досягнення певного віку – у цьому випадку 35-річного;

- наявність вищої освіти. *Вищою освітою* вважається освіта, здобута в Україні (або на території колишнього СРСР до 1 грудня 1991 р.) за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, а також вища освіта за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

- *володіння державною мовою* – ця вимога відображає необхідність для члена НАЗК вільно розуміти і спілкуватися державною мовою, складати нею відповідні документи, виступати в суді, інших органах влади. Хоча Закон не містить вимог

щодо рівня володіння кандидатом державною мовою, передбачається саме *вільне* володіння нею.

До спеціальних вимог можна віднести ті, що підтверджують здатність виконувати відповідні службові обов'язки:

- ділові та моральні якості;
- освітній рівень. Його підтвердженням є диплом про вищу освіту;
- професійний рівень. Доказами професійної компетентності можуть бути: дипломи про отриману вищу освіту, присвоєння наукового ступеню, сертифікати про присвоєння (підвищення) кваліфікації за результатами навчання чи підвищення кваліфікації; державні нагороди, відомчі відзнаки, професійні нагороди, присвоєні у зв'язку з успішним виконанням відповідних функцій; документи, що підтверджують високі особисті досягнення у роботі; документи, що свідчать про участь у робочих групах міжнародних організацій у сфері антикорупційної політики, консультативних, дорадчих, допоміжних органах, утворених при Президентові України, КМ з розробки пропозицій щодо антикорупційної політики; записи у трудовій книжці; рекомендації та інша інформація від третіх осіб; інші докази (інтернет-посилання на аналітичні чи інші продукти, статті, блоги тощо).
- стан здоров'я. Для підтвердження відповідності цій вимозі особа повинна надати медичну довідку про стан здоров'я за формою, затвердженою МОЗ.

3. Рішення про проведення конкурсу приймає КМ. У рішенні визначається уповноважена посадова особа, відповідальна за проведення конкурсу та строки формування складу конкурсної комісії.

У разі необхідності проведення конкурсу у зв'язку із завершенням строку повноважень члена НАЗК або достроковим припиненням його повноважень рішення про проведення конкурсу приймається, відповідно, не пізніше ніж за два місяці до завершення строку повноважень члена НАЗК або протягом 14 днів з дня дострокового припинення його повноважень.

У разі, коли за результатами співбесіди з кандидатами на посади членів НАЗК конкурсною комісією не відібрано кандидатів на всі вакантні посади або відібраний нею член НАЗК відмовився від посади у будь-який спосіб, якщо така відмова не має наслідком звільнення чи відставку, КМ приймає протягом 30 днів рішення про проведення повторного конкурсу.

У рішенні повинні міститися такі відомості:

- прізвище та ініціали уповноваженої особи, номер контактного телефону, адреса електронної пошти. У разі проведення повторного конкурсу такі відомості не зазначаються;
- вимоги до кандидатів на посади членів НАЗК;
- перелік документів, які необхідно подати кандидатам для участі у конкурсі, та строк їх подання (не більш як два місяці).

4. До складу конкурсної комісії входять:

- 1) особа, визначена ВР за поданням комітету ВР, до предмета відання якого належать питання боротьби з організованою злочинністю і корупцією¹;
- 2) особа, визначена Президентом України;

¹ Наразі такого комітету у ВР не існує. Є Комітет ВР з питань запобігання і протидії корупції. Тому в цій частині Закон треба уточнити.

- 3) особа, визначена КМ;
- 4) Голова Нацдержслужби;
- 5) чотири особи, запропоновані громадськими об'єднаннями, що мають досвід роботи у сфері запобігання корупції.

Уповноважена особа протягом трьох робочих днів з дня розміщення на офіційному веб-сайті КМ рішення про проведення конкурсу надсилає до ВР та Президентів України запити щодо подання інформації про кандидатів для включення до складу конкурсної комісії. У разі проведення повторного конкурсу такі запити не надсилаються.

5. Детальний алгоритм проведення конкурсу передбачено Положенням про проведення конкурсу з відбору кандидатів на посади членів Національного агентства з питань запобігання корупції, затв. постановою КМ №170 від 25 березня 2015 р.

6. Стаття 5 встановлює також негативні вимоги, за наявності яких особа не може претендувати на посаду члена НАЗК. До них закон відносить такі обставини:

1) особа за рішенням суду визнана недієздатною або дієздатність її обмежена. Це впливає з того, що така особа не може в повному обсязі усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними, а також самостійно виконувати свої обов'язки та нести відповідальність у разі їх невиконання. Обмеження дієздатності або визнання особи недієздатною здійснюється на підставах, визначених статтями 36, 39 ЦК, у порядку, передбаченому ЦПК;

2) особа має судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи). Не може бути призначена особа, яка має незняту чи непогашену судимість. Ця вимога закріплена з метою формування не лише високопрофесійного, а й доброчесного складу НАЗК.

Відповідно до ст. 88 КК особа визнається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості. Особи, засуджені за вироком суду без призначення покарання або із звільненням від покарання чи такі, що відбули покарання за діяння, злочинність і караність якого усунута законом, а також реабілітовані особи визнаються такими, що не мають судимості. Погашення судимості відбувається у строки, передбачені ст. 89 КК, відповідно до правил обчислення, визначених у ст. 90 КК. Зняття судимості застосовується судом до закінчення строків її погашення, якщо особа після відбуття покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення (ст. 91 КК);

3) особа притягалася на підставі обвинувального вироку, який набрав законної сили, до кримінальної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією. Тут слід мати на увазі, що особу могло бути засуджено за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, але судимість не настала, оскільки цю особу вироком суду було звільнено від покарання або засуджено до службового обмеження для військовослужбовців чи тримання в дисциплінарному батальйоні (див. ст. 89 КК).

Вина особи у вчиненні злочину, який є корупційним, але відсутній в переліку корупційних злочинів (примітка до ст. 45 КК), може бути підтверджена і ухвалою суду про звільнення від кримінальної відповідальності (наприклад, у зв'язку з дійовим каяттям або зміною обстановки). В цьому випадку особа теж не може претендувати

на зайняття посади члена НАЗК, але з іншої підстави – вона не відповідає посаді за своїми моральними якостями (див. ч. 2 ст. 5 Закону)¹;

4) особа не є громадянином України або набула громадянство чи підданство іншої держави. Враховуючи зокрема те, що робота в НАЗК передбачає доступ до державної таємниці, логічним є недопущення до конкурсу іноземних громадян. Якщо особа набула громадянство чи підданство іншої держави, навіть за умови, що в неї залишається громадянство України, вона не може претендувати на посаду члена НАЗК;

5) особа не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоди на її проведення. Це законодавче положення конкретизоване у п. 13 Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затв. постановою КМ від 25 березня 2015 р. №171, згідно з яким претендент на посаду, щодо якого за результатами спеціальної перевірки встановлено обставини, які є підставою для відмови у призначенні (обранні) на посаду, вважається таким, що не пройшов спеціальної перевірки.

Підстави для визнання особи, такою, що не пройшла спеціальну перевірку можна поділити на безумовні та умовні.

До безумовних належать встановлення за результатами спеціальної перевірки: факту подання ним підроблених документів або неправдивих відомостей – з урахуванням також розгляду пояснення претендента на посаду. В цьому випадку конкурсна комісія по добору членів НАЗК повідомляє протягом трьох робочих днів про виявлений факт правоохоронним органам та відмовляє претендентові на посаду у призначенні (обранні) на посаду; відомостей про претендента на посаду, які не відповідають встановленим законодавством вимогам щодо зайняття посади (зокрема факту належності особи до переліку осіб, щодо яких застосовуються заборони, передбачені частинами 3–4 ст. 1 Закону «Про очищення влади»).

До умовних підстав можна віднести встановлення за результатами спеціальної перевірки розбіжностей у поданих претендентом на посаду автобіографії та/або декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік. В цьому випадку претендентові на посаду повідомляється про такий факт і йому надається можливість протягом п'яти робочих днів надати письмове пояснення та/або виправити розбіжності. У разі успішного виправлення цих недоліків особа вважається такою, що пройшла спеціальну перевірку;

6) особа не подала відповідно до цього Закону декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за минулий рік;

7) особа впродовж одного року до подання заяви на участь у конкурсі на заміщення цієї посади, незалежно від тривалості, входила до складу керівних органів політичної партії.

До **керівних органів політичної партії** можна віднести з'їзд (збори, конференцію), політичну раду, виконавчий комітет, президію партії тощо. Встановлення факту входження особи до керівних органів партії у кожному конкретному випадку проводиться на підставі вивчення статуту відповідної партії, в якому закріплюється

¹ Поза увагою законодавця залишилися і притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, яке є безумовною перешкодою займати посади для працівників правоохоронних органів (п. 3 ч. 6 ст. 27 Закону «Про прокуратуру», п. 5 ч. 2 ст. 61 Закону «Про національну поліцію» та ін.) та державних службовців (п. 5 ч. 2 ст. 19 Закону «Про державну службу»).

В зв'язку з цим п. 3 ч. 9 ст. 5 Закону «Про запобігання корупції» потребує уточнення, адже члени НАЗК повинні бути взірцем доброчесності.

вичерпний перелік її керівних органів. Встановлення цього обмеження зумовлено бажанням створити деполітизований орган по запобіганню корупції та усунути можливий політичний вплив на членів НАЗК.

Стаття 6. Голова та заступник Голови Національного агентства

1. Голова Національного агентства обирається агентством строком на два роки з числа його членів. Одна й та сама особа не може обіймати цю посаду два строки підряд.

2. Голова Національного агентства:

1) організовує роботу Національного агентства, скликає та проводить його засідання, підписує протоколи засідань та рішення Національного агентства, забезпечує їх оприлюднення на офіційному веб-сайті Національного агентства, організовує підготовку проекту порядку денного засідань Національного агентства, який вносить на його розгляд;

2) координує роботу членів Національного агентства, контролює роботу працівників його апарату;

3) призначає на посади та звільняє з посад у порядку, передбаченому законодавством про державну службу, службовців апарату Національного агентства, крім керівника апарату та його заступників;

4) приймає на роботу та звільняє з роботи у порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників апарату Національного агентства;

5) присвоює службовцям Національного агентства ранги державних службовців, вживає заходів заохочення, притягнення службовців апарату Національного агентства до дисциплінарної відповідальності;

6) приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є Національне агентство;

7) затверджує штатний розпис та кошторис Національного агентства;

8) представляє Національне агентство у відносинах з судами, іншими органами, підприємствами, установами і організаціями в Україні та за її межами, громадськістю;

9) скликає та проводить наради з питань, що належать до його компетенції;

10) у межах повноважень видає накази та доручення;

11) має право бути присутнім на засіданнях Верховної Ради України, її комітетів, постійних, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій, а також брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях Кабінету Міністрів України, інших державних органів та органів місцевого самоврядування при розгляді питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією антикорупційної політики;

12) здійснює передбачені цим Законом повноваження члена Національного агентства;

13) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів.

3. Повноваження Голови Національного агентства припиняються в разі:

1) дострокового припинення його повноважень члена Національного агентства у випадках, передбачених частиною десятою статті 5 цього Закону;

2) подання заяви про звільнення з посади Голови Національного агентства за власним бажанням без припинення повноважень члена Національного агентства.

4. Національне агентство обирає з числа його членів заступника Голови Національного агентства, який виконує обов'язки Голови Національного агентства в період його відсутності.

1. Процедура обрання голови НАЗК законодавством не врегульована. Враховуючи, що НАЗК у своїй роботі керується принципом колегіальності, Голова має бути обраним на засіданні НАЗК шляхом відкритого голосування і вважається обраним, коли за нього проголосувала більшість членів НАЗК. При цьому голосувати за самого себе закон не забороняє.

2. Голова НАЗК виконує низку повноважень, які можна поділити на:

- *представницькі*: представляє НАЗК у відносинах з судами, іншими органами, підприємствами, установами і організаціями в Україні та за її межами, громадськістю; має право бути присутнім на засіданнях ВР, її комітетів, постійних, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій, брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях КМ, інших державних органів та органів місцевого самоврядування при розгляді питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією антикорупційної політики; представляє позицію НАЗК з питань його фінансування на засіданнях КМ, комітетів або на пленарних засіданнях ВР;

- *адміністративні*: визначає загальні напрямки роботи НАЗК; проводить його засідання; координує роботу його членів (проте, розподіл функціональних обов'язків між заступником Голови та членами НАЗК за відповідними напрямками щодо виконання покладених на нього функцій затверджуються рішенням НАЗК); приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є НАЗК; затверджує штатний розпис та кошторис НАЗК; здійснює контроль роботи працівників апарату;

- *кадрові*: вносить до КМ подання, за яким КМ затверджує граничну чисельність працівників апарату НАЗК; призначає на посади та звільняє з посад у порядку, передбаченому законодавством про державну службу, службовців апарату НАЗК, крім керівника апарату та його заступників; приймає на роботу та звільняє з роботи у порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників апарату НАЗК; присвоює службовцям НАЗК ранги державних службовців, вживає заходів заохочення, притягує службовців апарату до дисциплінарної відповідальності.

Крім того, Голова НАЗК наділений всіма повноваженнями члена НАЗК, у т.ч. є уповноваженою особою НАЗК (див. ст. 13 і коментар до неї).

3. Повноваження Голови НАЗК достроково припиняє КМ у випадку настання юридичних фактів, передбачених ч. 10 ст. 5 Закону. Настання цих фактів тягне за собою припинення повноважень особи і як Голови НАЗК, і як його члена. Також закон передбачає можливість Голови написати заяву про звільнення з посади за власним бажанням, що не тягне за собою припинення його повноважень як члена НАЗК.

Стаття 7. Повноваження членів Національного агентства

1. Член Національного агентства:

1) готує питання на розгляд Національного агентства, бере участь у його засіданнях та голосуванні без права утримання;

2) забезпечує в межах компетенції виконання рішення Національного агентства;

3) здійснює повноваження та координує роботу структурних підрозділів апарату Національного агентства відповідно до визначеного Національним агентством розподілу функціональних обов'язків;

4) за дорученням Національного агентства представляє Національне агентство у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, фізичними та юридичними особами в Україні та за кордоном.

2. Член Національного агентства при здійсненні своїх повноважень має право:

1) ознайомлюватися з документами, які знаходяться у Національного агентства;

2) пропонувати для включення до порядку денного засідання Національного агентства питання, що належать до його компетенції;

3) виступати на засіданнях Національного агентства, вносити пропозиції щодо питань, які розглядаються, ініціювати проведення по них голосування;

4) на підставі доручення Національного агентства проводити перевірки з питань, які віднесено цим Законом до повноважень Національного агентства;

5) бути присутнім на засіданнях Верховної Ради України, її комітетів, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій, а також на засіданнях, що проводяться Кабінетом Міністрів України, у міністерствах та інших органах державної влади та органах місцевого самоврядування, стосовно розгляду питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією антикорупційної політики;

6) у разі незгоди з рішенням, прийнятим Національним агентством, у письмовій формі викласти свою окрему думку, яка додається до протоколу засідання Національного агентства;

7) бути присутнім на заходах, що проводяться Національним агентством.

1. Стаття 7 визначає компетенцію та повноваження членів НАЗК.

Кожен з членів НАЗК очолює один чи два департаменти, які створені відповідно до напрямків роботи НАЗК. Наразі в НАЗК утворені такі департаменти: антикорупційної політики; організації роботи із запобігання та виявлення корупції; моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції; фінансового контролю та моніторингу способу життя; з питань запобігання політичній корупції.

2. Відповідно до напрямку роботи кожен член НАЗК готує питання на розгляд засідання НАЗК. Важливою гарантією ефективності діяльності НАЗК є обов'язок кожного члена голосувати за обговорюване рішення. Після прийняття рішення відповідний член НАЗК має проконтролювати виконання рішення через підлеглий йому департамент. У межах розподілу функціональних обов'язків члени НАЗК мають право давати керівникам самостійних структурних підрозділів НАЗК обов'язкові для виконання доручення. Інформація про ці доручення доводиться до відома керівника апарату НАЗК для здійснення контролю за їх виконанням.

Оскільки виконання представницьких функцій покладено на Голову НАЗК, то члени НАЗК можуть їх виконувати тільки на підставі доручення, яке видається на підставі рішення НАЗК.

3. Частина 2 ст. 7 визначає повноваження члена НАЗК¹, пов'язані з організацією діяльності НАЗК. Перша група прав стосується внутрішньої діяльності НАЗК (зокрема, впливу на процес прийняття рішень НАЗК), а друга – реалізації діяльності НАЗК назовні (проведення перевірок та участь в органах державної влади й органів місцевого самоврядування).

Член НАЗК наділяється повноваженням викласти окрему думку у випадку незгоди із прийнятим НАЗК рішенням. Форма та зміст окремої думки законодавством не передбачені, отже вона викладається у довільній формі та долучається до протоколу засідання НАЗК.

Стаття 8. Організація діяльності Національного агентства

1. Основною формою роботи Національного агентства є засідання, що проводяться не рідше одного разу на тиждень. Порядок денний засідань затверджується Національним агентством.

¹ Йдеться саме про повноваження, тобто те, що член НАЗК уповноважений робити задля ефективного виконання завдань НАЗК, а не про права, під якими зазвичай розуміють можливості, котрими особа може скористатися, або те, що особа «хоче – робить, а не хоче – не робить».

Рішення Національного агентства приймаються більшістю голосів від його загального складу. Регламент Національного агентства, а також розподіл функціональних обов'язків між заступником Голови та членами Національного агентства за відповідними напрямками щодо виконання покладених на нього функцій затверджуються рішенням Національного агентства.

2. Організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності Національного агентства здійснює його апарат.

Положення про апарат Національного агентства і його структура, а також положення про самостійні структурні підрозділи апарату затверджуються Національним агентством. Гранична чисельність працівників апарату Національного агентства затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Національного агентства.

Керівник апарату та його заступники призначаються та звільняються Національним агентством.

3. Рішенням Кабінету Міністрів України за поданням Національного агентства можуть створюватися територіальні органи Національного агентства, територія діяльності яких може не збігатися з адміністративно-територіальним поділом.

Керівники територіальних органів Національного агентства (у разі їх створення) призначаються та звільняються рішенням Національного агентства.

4. Працівники апарату Національного агентства та його територіальних органів (у разі їх створення) регулярно, але не рідше одного разу на два роки, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації.

1. Основною формою роботи НАЗК як колегіального органу є засідання. Засідання НАЗК скликає Голова НАЗК. Дату проведення засідання визначає Голова НАЗК у разі потреби, але не рідше одного разу на тиждень. У невідкладних випадках засідання НАЗК може скликатися терміново.

Проект порядку денного засідання НАЗК затверджує Голова НАЗК за переліком запропонованих до розгляду питань, сформованим Департаментом організаційного і кадрового забезпечення НАЗК. Пропозиції до порядку денного засідання НАЗК можуть вносити Голова НАЗК, члени НАЗК, керівник апарату у межах повноважень, наданих НАЗК, – самостійно або спільно з керівниками самостійних структурних підрозділів.

Порядок денний засідання НАЗК затверджує НАЗК. Після цього протягом двох робочих днів його розміщують на офіційному веб-сайті НАЗК.

Засідання НАЗК можуть бути відкритими або закритими. Підготовка та проведення закритих засідань з питань, які містять інформацію з обмеженим доступом, порядок доступу до якої регулюється спеціальними законами, здійснюється з дотриманням вимог законодавства у сфері охорони державної таємниці, захисту інформації з обмеженим доступом.

Під час розгляду питань на закритому засіданні можуть бути присутні виключно Голова НАЗК, заступник Голови НАЗК, члени НАЗК, інші працівники, до компетенції яких відноситься питання, а також особи, присутність яких визнана необхідною для розгляду відповідного питання.

Засідання НАЗК є правомочним, якщо на ньому присутні більше половини його загального кількісного складу. Особиста присутність членів НАЗК на засіданні НАЗК є обов'язковою.

Головуючим на засіданні є Голова НАЗК. Секретарем засідання НАЗК є працівник Департаменту організаційного і кадрового забезпечення НАЗК.

2. Рішення НАЗК приймаються відкритим поіменним голосуванням. У голосуванні беруть участь Голова та члени НАЗК. Вони мають по одному голосу

кожен. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від загального кількісного складу НАЗК. Члени НАЗК не мають права утримуватися від голосування, але можуть у письмовій формі викласти окрему думку у разі незгоди з рішенням, прийнятим НАЗК. Окрема думка члена НАЗК додається до протоколу засідання НАЗК.

У разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у члена НАЗК він не має права брати участь у прийнятті рішення на засіданні НАЗК. Про конфлікт інтересів члена НАЗК може заявити будь-який інший член НАЗК або учасник засідання, якого безпосередньо стосується питання, що розглядається. Заява про конфлікт інтересів члена НАЗК заноситься в протокол засідання НАЗК.

У разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у Голови НАЗК він зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня письмово поінформувати про це безпосередньо КМ – і в цьому випадку за результатами розгляду зазначеної інформації КМ приймає рішення про здійснення заходів із врегулювання конфлікту інтересів Голови НАЗК та здійснює контроль за їх реалізацією (п. 6 ст. 19 Закону «Про центральні органи виконавчої влади»).

Якщо неучасть члена НАЗК у прийнятті рішення призведе до втрати правомочності засідання НАЗК, то участь такого члена НАЗК у прийнятті рішення здійснюється під зовнішнім контролем (див. ч. 2 ст. 35 цього Закону). Такий контроль забезпечують інші члени НАЗК, уповноважений представник Громадської ради при НАЗК, працівник самостійного структурного підрозділу апарату НАЗК, до повноважень якого належить здійснення моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції.

Після закінчення голосування по кожному питанню головує оголошує його результати та прийняте рішення. Результати голосування заносяться до протоколу.

3. Регламент Національного агентства з питань запобігання корупції затверджений його Рішенням від 12 квітня 2016 р. №1.

4. Рішенням НАЗК від 5 квітня 2016 р. №1 затверджено структуру його апарату, а Рішенням НАЗК від 19 травня 2016 р. №1 – Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції. У своїй роботі члени НАЗК спираються на підтримку апарату з граничною чисельністю працівників 311 осіб (граничну чисельність встановлює КМ – див. Додаток 1 до постанови КМ від 5 квітня 2014 р. №85 «Гранична чисельність працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади»).

До складу апарату входять: керівництво апарату – керівник апарату та два його заступники; структурні підрозділи – департаменти, самостійні управління, відділи та інші підрозділи.

Апарат НАЗК складається з п'яти функціональних департаментів, що відповідають мандату НАЗК, і семи допоміжних структурних підрозділів. Кожен член НАЗК координує роботу департаменту, який відповідає певному функціональному напрямку роботи. Допомогу членам НАЗК надають їхні особисті радники.

Допоміжні підрозділи підпорядковуються Голові НАЗК. До них належать адміністративний департамент, департамент організаційного та кадрового забезпечення, відділ правового забезпечення, управління бухгалтерського обліку та звітності, сектор внутрішнього аудиту, сектор режимно-секретної роботи, сектор

запобігання та виявлення корупції в НАЗК. У своїй роботі апарат НАЗК керується Положенням про апарат НАЗК.

Департаменти НАЗК включають структурні підрозділи, поділені за функціональним принципом, крім департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя та департаменту моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, підрозділи яких створені за територіальним принципом.

5. Закон дозволяє Уряду створювати територіальні органи НАЗК за поданням останнього. Територіальні органи НАЗК станом на грудень 2017 р. не створені.

6. Частина 4 ст. 8 передбачає обов'язок працівників апарату періодично підвищувати кваліфікацію. Таке підвищення кваліфікації повинне передбачати поглиблення знань щодо запобігання корупції, проходження відповідних тренінгів, ознайомлення з роботою інших державних органів, з якими співпрацює НАЗК.

Стаття 9. Гарантії незалежності Національного агентства

1. Незалежність Національного агентства від впливу чи втручання у його діяльність гарантується:

- 1) спеціальним статусом Національного агентства;
- 2) особливим порядком відбору, призначення та припинення повноважень членів Національного агентства;
- 3) особливим, встановленим законом порядком фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національного агентства;
- 4) належними умовами оплати праці членів та службовців апарату Національного агентства, визначеними цим та іншими законами;
- 5) прозорістю його діяльності;
- 6) в інший спосіб, визначений цим Законом.

2. Члени та службовці апарату Національного агентства під час виконання покладених на них обов'язків є представниками влади, діють від імені держави і перебувають під її захистом.

3. Використання Національного агентства в партійних, групових чи приватних інтересах не допускається. Діяльність політичних партій в Національному агентстві забороняється.

4. Забороняється втручання державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших осіб в діяльність Національного агентства з виконання покладених на нього обов'язків.

5. Повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення члену Національного агентства може бути здійснено лише Генеральним прокурором (виконувачем обов'язків Генерального прокурора).

{Абзац перший частини п'ятої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом №1798-VIII від 21.12.2016}

З клопотанням про відсторонення від посади члена Національного агентства, який підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, має право звернутися у встановленому законом порядку Генеральний прокурор або його заступник.

{Абзац другий частини п'ятої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом №1798-VIII від 21.12.2016}

6. Члени та службовці апарату Національного агентства, їх близькі особи та майно перебувають під захистом держави. У разі надходження відповідної заяви від члена Національного агентства органи Національної поліції вживають необхідних заходів для забезпечення безпеки члена

Національного агентства, його близьких осіб, збереження їхнього майна.

{Частина шоста статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом №766-VIII від 10.11.2015}

7. Посягання на життя і здоров'я члена чи службовця апарату Національного агентства, його близьких осіб, знищення чи пошкодження їх майна, погроза їм вбивством, насильством чи пошкодженням майна тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.

8. Член Національного агентства має право на забезпечення засобами захисту, які надаються йому органами Національної поліції.

{Частина восьма статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом №766-VIII від 10.11.2015}

1. Незалежність НАЗК є засадою його діяльності та визначає самостійне, виключне місце у системі антикорупційних органів та його взаємовідносини з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, юридичними особами та громадянами на засадах розмежування повноважень і недопустимості неправомірного впливу чи втручання у діяльність НАЗК, а також те, що всі рішення під час здійснення своїх повноважень члени НАЗК приймають на основі засад верховенства права, законності і свого внутрішнього переконання, в обстановці, вільній від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу. Незалежність є необхідною передумовою реалізації повноважень членами НАЗК, оскільки лише достатній рівень незалежності дозволяє виконувати свої обов'язки чесно, сумлінно та безсторонньо.

Дію засади незалежності можна розглядати в двох аспектах, а саме: 1) політична незалежність, що виключає будь-який вплив політичних партій, громадських рухів чи їх представників на НАЗК; 2) соціально-економічна незалежність, що гарантується установленим законом порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності НАЗК, належним матеріальним забезпеченням його членів.

Забезпечення незалежності НАЗК передбачає існування адміністративно-правових, кримінально-правових та інших гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на його членів щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків.

2. Визначену цією статтею систему гарантій незалежності можна представити таким чином:

1) кадрові гарантії – особливий порядок відбору, призначення та припинення повноважень членів НАЗК. Зокрема, Законом запроваджується прозора, конкурсна процедура добору кандидатів на посаду члена НАЗК, встановлюються критерії, яким має відповідати кандидат;

2) матеріальні гарантії – додержання установленого законом порядку фінансування та матеріально-технічного забезпечення НАЗК. Так, держава забезпечує фінансування та належні умови функціонування НАЗК і діяльності його членів. Забезпечення функціонування НАЗК передбачає: визначення у Державному бюджеті України видатків на фінансування НАЗК не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення його повноважень відповідно до закону; законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування НАЗК; гарантування достатнього рівня матеріального забезпечення членів НАЗК. Той факт, що фінансування НАЗК здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, дозволяє бути незалежними від будь-яких інших джерел фінансування.

Видатки на забезпечення діяльності НАЗК Законом «Про Державний бюджет України на 2016 рік» були передбачені в межах 95 420,3 тис. грн., Законом «Про

Державний бюджет України на 2017 рік» – 605 287,7 тис. грн., а на 2018 рік передбачається фінансування діяльності НАЗК на суму 683,5 млн. грн.¹;

3) особистісні гарантії – встановлені законом засоби забезпечення особистої безпеки членів НАЗК, членів їхніх сімей, майна, інші засоби їх правового захисту.

Так, повідомити про підозру у вчиненні кримінального правопорушення члену НАЗК може лише Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора). Систему особливих заходів державного захисту членів НАЗК та службовців його апарату від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх близьких родичів у зв'язку із службовою діяльністю цих працівників встановлює Закон «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». З клопотанням про відсторонення від посади члена НАЗК, який підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, має право звернутися Генеральний прокурор або його заступник. Кримінальне провадження щодо членів НАЗК здійснюється з врахуванням особливостей, передбачених главою 37 КПК. Такий порядок покликаний убезпечити членів НАЗК від необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності, яке може здійснюватися з метою тиску при виконанні покладених на них повноважень.

3. Частина 3 ст. 9 закріплює принцип деполітизації в діяльності НАЗК. Заборону діяльності політичних партій у НАЗК потрібно розуміти, як заборону членам НАЗК та службовцям його апарату бути членами політичних партій, заборону проведення політичної агітації серед працівників НАЗК і заборону чинення політичного тиску на членів НАЗК в ході виконання ними своїх повноважень.

4. Закон передбачає, що здійснюючи функції НАЗК, його член є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску, втручання і керується у своїй діяльності лише Конституцією та законами України.

Це положення може розглядатися як гарантія не лише незалежності НАЗК, а й справедливості, об'єктивності та неупередженості його діяльності. Вона означає, що всі рішення в межах реалізації покладених на них повноважень члени НАЗК приймають на основі свого внутрішнього переконання, керуючись об'єктивною оцінкою фактичних даних і вимогами Конституції та законів України. При цьому забороняється втручання у діяльність НАЗК. Закон встановлює зобов'язання всіх учасників правовідносин: державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших осіб поважати незалежність НАЗК та утримуватися від здійснення у будь-якій формі втручання у його діяльність.

5. Держава гарантує захист членам та службовцям апарату НАЗК, їх близьким особам та майну. На них поширюються гарантії, передбачені Законом «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Про порядок та види заходів забезпечення безпеки див. коментар до ст. 53 Закону.

¹ Кабмін пропонує ВР збільшити в 2018 р. фінансування Генпрокуратури, НАБУ і НАЗК, але зменшити САП // <http://ua.interfax.com.ua/news/general/449337.html>.

Стаття 10. Правовий статус членів, працівників апарату та територіальних органів Національного агентства

1. Члени Національного агентства є державними службовцями.
2. Працівниками апарату Національного агентства та його територіальних органів є державні службовці, а також інші працівники, які виконують допоміжні функції.

1. Стаття 10 вказує на суперечність у статусі членів НАЗК, які відповідно до положень Закону «Про запобігання корупції» є державними службовцями, тоді як Закон «Про державну службу» (п. 4 ч. 3 ст. 3), введений в дію у травні 2016 р., виключив їх зі своєї сфери застосування. Наведена суперечність має бути усунута шляхом внесення відповідних законодавчих змін.

2. З метою добору осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки в апараті НАЗК, проводиться конкурс на зайняття вакантної посади державної служби відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затв. постановою КМ від 25 березня 2016 р. №246 та Загального порядку проведення іспиту кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців, затв. наказом Головного управління державної служби України від 8 липня 2011 р. №164.

Формування складу державних службовців в НАЗК здійснюється шляхом конкурсного відбору або переведення на рівнозначну чи нижчу вакантну посаду з інших державних органів згідно з вимогами Закону «Про державну службу». Проведення конкурсу здійснюється з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на зайняття вакантних посад. Для проведення конкурсного відбору наказом Голови НАЗК утворена конкурсна комісія, яка розглядає питання заміщення вакантних посад державної служби в НАЗК.

Стаття 11. Повноваження Національного агентства

1. До повноважень Національного агентства належать:

- 1) проведення аналізу:
 - стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;
 - статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;
- 2) розроблення проєктів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії;
- 3) підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проєкту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики;
- 4) формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проєктів нормативно-правових актів з цих питань;
- 5) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;
- 6) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняння до них осіб;
- 7) координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупціогенних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм;

8) здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

8¹) здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їх оформлення встановленим вимогам, достовірністю включених до них відомостей;

{Частина першу статті 11 доповнено пунктом 8-1 згідно із Законом №731-VIII від 08.10.2015}

8²) затвердження розподілу коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, відповідно до закону;

{Частина першу статті 11 доповнено пунктом 8-2 згідно із Законом №731-VIII від 08.10.2015}

9) забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

{Пункт 10 частини першої статті 11 виключено на підставі Закону №889-VIII від 10.12.2015}

11) координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

12) погодження антикорупційних програм державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;

13) здійснення співпраці із особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону (викривачі), вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням;

14) організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадових осіб місцевого самоврядування (крім підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування);

{Пункт 14 частини першої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом №889-VIII від 10.12.2015}

15) надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;

16) інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

17) залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

18) координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції;

19) обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

20) інші повноваження, визначені законом.

1. Важливою складовою роботи НАЗК є проведення аналітичної роботи щодо стану запобігання та протидії корупції в Україні та ефективності запобігання корупції органами державної влади. Оцінка рівня корупції в Україні здійснюється на підставі Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, схваленої Рішенням НАЗК від 12 січня 2017 р. №12. Методика розроблена з метою створення уніфікованого інструментарію моніторингу ситуації у сфері протидії корупції в Україні, який дозволить фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності. В якості безпосереднього завдання створення такого моніторингу передбачено Законом «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)».

Необхідність розробки та запровадження спеціального соціологічного інструментарію як базового елементу системи оцінювання рівня корупції обумовлена сучасними вимогами до механізмів розробки та реалізації державної антикорупційної політики, що містяться, зокрема, в Конвенції ООН проти корупції, де наголошується на обов'язковості для держави мати механізми моніторингу ситуації з корупцією та ефективності протидії корупції. Конкретизовано ці положення в рекомендаціях міжнародних моніторингових структур. Зокрема, в рамках Третього раунду Стамбульського плану дій з протидії корупції ОЕСР визначена Рекомендація 1.3: «проводити регулярні дослідження корупції з метою забезпечення аналітичної бази для моніторингу реалізації Антикорупційної стратегії та розробки її подальших поновлень». Такі дослідження повинні проводитися на державне замовлення з проведенням відкритого і справедливого конкурсного відбору виконавців.

Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015 – 2017 роки, затв. постановою КМ від 29 квітня 2015 р. №265, одним з очікуваних результатів має «формування та реалізацію державної антикорупційної політики на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинники, які її обумовлюють, впровадження ефективного моніторингу та координації реалізації антикорупційної політики незалежним спеціалізованим органом із залученням представників громадянського суспільства». Для досягнення цього передбачається створення інструментів отримання достовірної інформації щодо кількісних та якісних показників корупції, зокрема, «затвердження та апробації загальнонаціональної методики оцінки рівня корупції».

Основою національної системи оцінювання рівня корупції має бути щорічне базове тематичне вибіркове опитування населення та представників бізнесу, яке доповнюється опитуванням за окремим інструментарієм експертів. За змістом та процедурою отримання даних такі опитування мають відповідати завданням оцінювання та встановленням критеріям якості інформаційного забезпечення, що використовуються при розробці та реалізації державної антикорупційної політики. В подальшому має відбуватися аналітична інтеграція результатів опитування та об'єктивних даних (статистичні дані, кількісно-якісна інформація звітності відповідних органів).

2. До компетенції НАЗК належить розробка Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання. Антикорупційну стратегію НАЗК розробляє на основі аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії. Детальніше про це див. коментар до ст. 18 Закону.

Після прийняття ВР Антикорупційної стратегії НАЗК проводить моніторинг, координацію та оцінку ефективності виконання Антикорупційної стратегії за допомогою повноважень, передбачених у ст. 12 Закону.

3. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики – це системний документ, в якому повинні бути використані матеріали міністерств і відомств, правоохоронних та антикорупційних органів та відображені конкретні результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, узагальнені результати антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, інформація про результати виконання органами державної влади заходів щодо запобігання та протидії корупції, у т.ч. в рамках міжнародного співробітництва, та надано розгорнутий аналіз ситуації щодо корупції.

Детальніше про це див. коментар до ст. 20 Закону.

4. Формування антикорупційної політики покладено на НАЗК, однак це не єдиний орган, який бере участь в її формуванні. З метою забезпечення належної координації діяльності у сфері запобігання і протидії корупції наприкінці 2014 р. утворено консультативно-дорадчий орган при Президентові України – Національну раду з питань антикорупційної політики (Указ Президента України від 14 жовтня 2014 р. №808/2014), до завдань якої належать:

1) підготовка та подання Президентові України пропозицій щодо визначення, актуалізації та вдосконалення антикорупційної стратегії;

2) здійснення системного аналізу стану запобігання і протидії корупції в Україні, ефективності реалізації антикорупційної стратегії, заходів, що вживаються для запобігання і протидії корупції;

3) підготовка та надання Президентові України узгоджених пропозицій щодо поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії корупції;

4) оцінка стану та сприяння реалізації рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР), інших провідних міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва України у цій сфері;

5) сприяння науково-методичному забезпеченню з питань запобігання і протидії корупції.

Крім того, у формуванні та реалізації державної політики беруть участь такі інституції: ВР – через схвалення та коригування антикорупційної стратегії, проведення щорічних парламентських слухань на тему антикорупційної політики, затвердження щорічної доповіді щодо стану справ з корупцією; КМ – через схвалення державної програми з реалізації антикорупційної стратегії, коригування її за результатами парламентських слухань щодо стану справ з корупцією, затвердження проекту національної доповіді про стан справ з корупцією.

НАЗК повинен координувати свою діяльність із цими органами з метою розробки антикорупційної політики.

5. На НАЗК покладено підготовку проекту щорічної національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики, яку має затверджувати ВР.

Ця доповідь має містити узагальнений аналіз ситуації щодо корупції, що передбачає використання результатів опитувань населення чи окремих соціальних груп щодо корупції та протидії корупції, впливу здійснюваних заходів на рівень корупції. Оскільки така доповідь передбачає динамічне порівняння ситуації в різні

роки, то інформація, на якій вона базується, може бути релевантною та якісною лише за умов, що вона отримується за уніфікованою методологією, яка базується на законодавчих визначеннях форм та проявів корупції. Саме такий підхід має застосовувати НАЗК при виконанні досліджень стану корупції в Україні, що передбачені п. 5 ч. 1 ст. 11 Закону.

6. Наказом Нацдержслужби від 5 серпня 2016 р. №158 затверджені Загальні правила етичної поведінки державних службовців, які визначають правила етичної поведінки державних службовців, у т.ч. запобігання корупційних проявів у їхній діяльності. Крім того, на багатьох працівників юридичних професій поширюється дія Кодексів професійної етики, до яких можна віднести:

- Кодекс суддівської етики, затв. З'їздом суддів України 24 жовтня 2002 р.;
- Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 р.;
- Кодекс професійної етики нотаріусів України, затв. Рішенням Конференції української нотаріальної палати від 17 листопада 2007 р.;
- Правила адвокатської етики, затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р., та інші.

Важливість дотримання етичних правил та необхідності перевірки їх дотримання НАЗК можна простежити на прикладі кваліфікаційних вимог до суддів. Так, відповідно до ч. 3 ст. 85 Закону «Про судоустрій і статус суддів», дані про поведінку судді і дотримання ним етичних норм заносяться у суддівське досьє. Суддівське досьє має містити дані щодо відповідності судді етичним та антикорупційним критеріям, а саме: а) відповідність витрат і майна судді та членів його сім'ї, а також близьких осіб задекларованим доходам, у т.ч. копії відповідних декларацій, поданих суддею відповідно до законодавства у сфері запобігання корупції; б) інші дані щодо відповідності судді вимогам законодавства у сфері запобігання корупції; в) дані щодо відповідності поведінки судді правилам суддівської етики.

У розвиток положень Закону «Про судоустрій і статус суддів» рішенням Ради суддів України від 5 червня 2015 р. №57 затверджено Положення про порядок ведення суддівського досьє. Відповідно до п. 2 цього Положення зміст суддівського досьє складають персональні дані судді, інформація та документи, пов'язані з кар'єрою судді; інформація про ефективність здійснення судочинства суддею; інформація про дисциплінарну відповідальність судді; дані про відповідність судді етичним та антикорупційним критеріям. До суддівського досьє також додаються належним чином завірені копії документів, які підтверджують таку інформацію.

Для контролю дотримання етичних вимог передбачено обов'язок державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права інформувати НАЗК про виявленні порушення вимог цього Закону.

7. З метою надання методичної допомоги у виявленні державними органами, органами влади АРК, органами місцевого самоврядування корупціогенних ризиків у своїй діяльності НАЗК розроблено Методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затв. Рішенням НАЗК від 2 грудня 2016 р. №126.

Згідно з цим документом підготовка до проведення оцінки корупційних ризиків включає такі етапи:

- прийняття суб'єктом, уповноваженим на затвердження антикорупційної програми, рішення про проведення оцінки корупційних ризиків;

- публікація рішення суб'єкта щодо затвердження антикорупційної програми про проведення оцінки корупційних ризиків на офіційному веб-сайті органу влади;
- формування комісії (у разі проведення оцінки корупційних ризиків комісією);
- розробка робочого плану оцінки корупційних ризиків.

8. Важливим кроком у запобіганні корупції стало запровадження електронного декларування осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Оскільки ведення Єдиного державного реєстру декларацій здійснює НАЗК, саме на нього і покладено контроль та перевірку декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Детальніше про здійснення цього повноваження див. коментар до Розділу VII Закону.

9. НАЗК має повноваження на реалізацію контрольно-наглядових функцій щодо державного фінансування та звітності політичних партій. З метою контролю за фінансовою діяльністю політичних партій НАЗК має можливість отримувати дані про всі рахунки, які відкривають політичні партії для фінансування своєї діяльності.

Відповідно до ч. 6 ст. 14 Закону «Про політичні партії» політична партія, а також місцева організація політичної партії, яка в установленому порядку набула статусу юридичної особи, зобов'язані відкрити рахунки в установах банків України, на які перераховуватимуться всі кошти у безготівковій формі, які набуватимуться політичною партією чи її місцевою організацією. Про відкриття та закриття таких рахунків відповідні установи банків України повідомляють Рахункову палату та НАЗК протягом трьох банківських днів у порядку, встановленому НБ за погодженням з НАЗК. Зразок повідомлення про відкриття/закриття рахунку політичної партії / місцевої організації політичної партії є додатком до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах (затв. постановою Правління НБ від 12 листопада 2003 р. №492).

Політична партія щоквартально, не пізніше ніж на сороковий день після закінчення звітного кварталу, зобов'язана подати до НАЗК у паперовій формі (за підписом керівника політичної партії, засвідченим печаткою політичної партії), а також на електронному носії звіт політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за відповідний квартал.

Форма звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру затверджена Рішенням НАЗК від 9 червня 2016 р. №3.

Звіт подається: за I квартал – до 10 травня звітного року, за II квартал – до 9 серпня звітного року, за III квартал – до 9 листопада звітного року включно, за IV квартал та за рік – до 9 лютого наступного за звітним року включно (п. 3 Положення про порядок подання Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, затв. Рішенням НАЗК від 28 липня 2016 р. №2).

Аналіз Звіту в НАЗК складається з таких етапів: 1) перевірка своєчасності подання Звіту; 2) аналіз відповідності оформлення Звіту, включених до нього звітних даних вимогам законодавства; 3) аналіз повноти та достовірності відображеної у Звіті інформації; 4) встановлення наявності або відсутності порушень законодавства щодо фінансування політичних партій або передвиборної агітації.

Оформлення Звіту з грубим порушенням встановлених вимог свідчить про недотримання вимог законодавства, у тому числі Положення, та унеможливає проведення НАЗК аналізу Звіту.

Грубими порушеннями встановлених вимог визнаються: недотримання форми Звіту політичною партією та її місцевими організаціями при його підготовці; подання Звіту без підпису керівника (уповноваженої особи) та/або головного бухгалтера (особи, відповідальної за ведення бухгалтерського обліку) на останній сторінці Звіту та без засвідчення печаткою політичної партії, її місцевої організації; подання Звіту без відомостей про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру місцевих організацій політичної партії, які в установленому порядку набули статус юридичної особи; неподання Звіту в електронному вигляді; невідповідність Звіту в електронному вигляді Звіту в паперовому вигляді; неподання висновків щорічного внутрішнього та незалежного зовнішнього фінансових аудитів у випадках, передбачених Законом.

Встановлення наявності або відсутності фактів порушень законодавства щодо фінансування політичних партій здійснюється шляхом:

1) аналізу даних про рахунки політичної партії, її місцевих організацій, які в установленому порядку набули статусу юридичної особи, рахунку (рахунків) виборчого фонду політичної партії, її місцевих організацій, кандидата(ів) від політичної партії (місцевих організацій партії) на відповідних загальнодержавних або місцевих виборах (у разі проведення виборів), у тому числі щодо залишків грошових коштів на рахунках на кінець звітного періоду, додержання порядку повідомлення про відкриття/закриття таких рахунків в установах банків України, кількості рахунків тощо;

2) аналізу даних про внески на користь політичної партії, її місцевих організацій, які в установленому порядку набули статусу юридичної особи, до виборчого фонду політичної партії, її місцевих організацій чи кандидата(ів) від політичної партії (місцевих організацій партії) щодо додержання політичною партією та її місцевими організаціями вимог Закону;

3) виявлення фактів порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії;

4) аналізу законного та цільового використання політичною партією коштів державного бюджету на фінансування їх статутної діяльності за звітний період у разі отримання такого фінансування та відповідності даних Звіту інформації, отриманій від банківських установ, з інформаційних баз даних державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, інформації, що надходить та/або отримана НАЗК від державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування; аналізу відповідності даних Звіту інформації, отриманій від інших юридичних осіб публічного права, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, а також фізичних осіб в установленому законом порядку, яка може бути підтверджена;

5) виявлення фактів незаконного та нецільового використання коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, шляхом використання їх на фінансування участі у виборах народних депутатів України, виборах Президента України, місцевих виборах або на цілі, не пов'язані із статутною діяльністю, а також фактів зарахування на окремий рахунок, відкритий для державного фінансування статутної діяльності політичних партій, інших коштів, ніж кошти державного бюджету, виділені на фінансування статутної діяльності партії.

Аналіз звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, підготовка і затвердження висновку за результатами такого аналізу здійснюються НАЗК у строк, що не перевищує двох місяців з дня його надходження. Результати такого аналізу оприлюднюються на офіційному веб-сайті НАЗК не пізніше як на п'ятий день з дня затвердження висновку за результатами аналізу звіту.

Окрім зазначених вище повноважень щодо державного контролю, НАЗК виконує ряд інших важливих функцій у сфері фінансування політичних партій. Відповідно до ч. 3 ст. 17-3 Закону «Про політичні партії в Україні» рішення про надання політичній партії державного фінансування її статутної діяльності або про відмову у наданні такого фінансування приймається НАЗК на підставі результатів останніх чергових або позачергових виборів народних депутатів України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі у п'ятиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів народних депутатів України за умови подання керівником або іншою уповноваженою особою партії довідки установи банку України про відкриття окремого рахунку партії в національній валюті України. Політична партія має право подати до НАЗК заяву про відмову від державного фінансування її статутної діяльності.

НАЗК приймає рішення про ненадання політичній партії державного фінансування її статутної діяльності у разі відсутності у політичній партії права на отримання державного фінансування її статутної діяльності, а також за наявності обставин, передбачених ст. 17-8 Закону «Про політичні партії».

Рішення НАЗК про відмову у наданні політичній партії державного фінансування має містити обґрунтування та перелік підстав для відмови і може бути оскаржене партією до суду в порядку та строки, встановлені КАС.

10. До компетенції НАЗК віднесено ведення двох основоположних антикорупційних реєстрів:

- Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Ведення першого реєстру здійснюється відповідно до Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затв. Рішенням НАЗК від 10 червня 2016 р. №3.

Згідно з цим Порядком програмне забезпечення Реєстру, база даних Реєстру є власністю держави в особі НАЗК, яке є держателем Реєстру. До Реєстру включаються такі електронні документи: декларації, що подаються відповідно до ст. 45 Закону; повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, передбачені ч. 2 ст. 52 Закону; виправлені декларації, що подаються відповідно до ч. 4 ст. 45 Закону.

Крім того, Порядок передбачає строки подання декларацій, порядок оприлюднення та надання інформації Реєстру та інші відомості пов'язані з роботою реєстру.

Що ж до другого реєстру, то НАЗК здійснює заходи щодо початку його ведення, а станом на сьогодні функціонує Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення, держателем якого є МЮ. Оскільки адміністратором

цього реєстру є державне підприємство «Національні інформаційні системи», то НАЗК може звернутися до нього із клопотанням про розгортання на базі існуючого реєстру Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, та передачі його від МЮ до НАЗК. До цього реєстру мають вноситися відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення.

11. 3 метою вироблення та уніфікації єдиної державної антикорупційної політики до повноважень НАЗК віднесено розробку типової антикорупційної програми юридичної особи, на підставі якої юридичні особи, визначені у ч. 2 ст. 62 Закону, затверджують свої антикорупційні програми. Типова антикорупційна програма затверджена Рішенням НАЗК від 2 березня 2017 р. №75.

Запровадження антикорупційних програм юридичними особами на основі Типової антикорупційної програми дозволить впровадити систему комплаєнс-контролю за дотриманням їх працівниками нормативно-правових актів, внутрішніх процедур і правил у сфері антикорупційної діяльності.

12. Про співпрацю з особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту див. коментар до Розділу VIII.

13. Пункт 14 ст. 11 закріплює за НАЗК обов'язок проводити підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників державних органів, органів влади АРК, посадових осіб місцевого самоврядування. Ця норма поширюється тільки на категорії осіб, які є працівниками державних органів та органів місцевого самоврядування, але при цьому не є державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування. Така норма містить недоліки законодавчої техніки, зокрема встановлюючи обов'язок здійснювати підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, і водночас в дужках виключаючи цих осіб із суб'єктів підготовки. В зв'язку з цим, НАЗК не повинно забезпечувати відповідну підготовку посадових осіб місцевого самоврядування.

До працівників державних органів та органів місцевого самоврядування, які при цьому не є державними службовцями, можна віднести працівників:

- які виконують функції з обслуговування;
- Управління адміністративних будинків Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату КМ, Управління адміністративними будинками Державного управління справами, Управління адміністративними будинками Управління справами Апарату ВР.

Наприклад, такими працівниками можуть бути: фахівець зі зв'язків з громадськістю та пресою, консультант, документознавець, завідувач архіву тощо.

Крім того, дія Закону «Про державну службу» не поширюється на низку осіб, передбачених у його ч. 3 ст. 3. В зв'язку з цим, саме для таких осіб НАЗК може організовувати підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

14. НАЗК систематично має проводити роз'яснювальну та методичну роботу щодо проблемних питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб.

НАЗК розроблено низку методичних рекомендацій щодо застосування норм антикорупційного законодавства (наприклад, Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, затв. Рішенням НАЗК від 14 липня 2016 р. №2; Методичні рекомендації щодо передачі в управління підприємств та/або корпоративних прав з метою запобігання конфлікту інтересів затверджені Рішенням НАЗК від 11 серпня 2016 р. №10) та видано роз'яснення щодо застосування таких норм (наприклад, Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно наявності конфлікту інтересів при зверненні особи до суду за захистом своїх прав в частині відновлення виплати пенсії, її перерахунку, затв. Рішенням НАЗК від 2 лютого 2017 р. №40).

15. Низка повноважень НАЗК спрямовані на співпрацю із громадськістю, і ці повноваження спрямовані як назовні (зокрема, інформування громадськості про здійснювані заходи щодо запобігання корупції та реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції), так і всередині (залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики).

НАЗК взаємодіє з інститутами й організаціями громадянського суспільства, зокрема шляхом:

- залучення до заходів із розробки, реалізації та моніторингу виконання антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації;
- стимулювання повідомлень про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів, інформування про вжиті НАЗК заходи за результатами розгляду повідомлень;
- залучення до проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, моніторингу законодавства на предмет наявності в ньому корупціогенних норм;
- замовлення проведення досліджень, у т.ч. наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;
- інформування з питань запобігання корупції, роз'яснення положень антикорупційного законодавства;
- забезпечення здійснення громадського контролю за виконанням законів у сфері запобігання корупції.

З метою здійснення громадського контролю за діяльністю НАЗК та впливу на його рішення діє Громадська рада при НАЗК.

Детальніше про участь громадськості див. коментар до ст. 21 Закону.

16. Не будучи суб'єктом міжнародного співробітництва, НАЗК водночас має повноваження, спрямовані на співпрацю та обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

В межах своєї компетенції НАЗК може укладати меморандуми та протоколи про співпрацю з іноземними антикорупційними органами та міжнародними організаціями.

Наприклад, 7 червня 2016 р. підписано Протокол про порозуміння та співпрацю між НАЗК та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES), 18 жовтня 2016 р. – Протокол про наміри між НАЗК та Центром зі зниження ризиків корупції в оборонному секторі (CIDS).

Стаття 12. Права Національного агентства

1. Національне агентство з метою виконання покладених на нього повноважень має такі права:

1) одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

2) мати прямий доступ до інформаційних баз даних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, користуватися державними, у тому числі урядовими системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

3) залучати у встановленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань науковців, у тому числі на договірній основі, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

4) створювати комісії та робочі групи, організовувати конференції, семінари і наради з питань запобігання і протидії корупції;

5) приймати з питань, що належать до його компетенції, обов'язкові для виконання нормативно-правові акти;

6) отримувати заяви фізичних та юридичних осіб про порушення вимог цього Закону, проводити за власною ініціативою перевірку можливих фактів порушення вимог цього Закону;

7) проводити перевірки організації роботи із запобігання і виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм;

8) вносити пропозиції про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом;

9) отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом, щодо достовірності відомостей, зазначених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

10) звертатися до суду із позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених цим Законом вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;

11) затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, проводити аналіз антикорупційних програм органів влади та надавати обов'язкові для розгляду пропозиції до таких програм;

12) ініціювати проведення службового розслідування, вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень;

{Пункт 12 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом №198-VIII від 12.02.2015}

12⁻¹) складати протоколи про адміністративні правопорушення, віднесені законом до компетенції Національного агентства, застосовувати передбачені законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

{Частина першу статті 12 доповнено пунктом 12-1 згідно із Законом №198-VIII від 12.02.2015}

13) інші права, передбачені законом.

2. У випадках виявлення порушення вимог цього Закону щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняння до них осіб або іншого порушення цього Закону Національне агентство вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації припис щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності.

Припис Національного агентства є обов'язковим для виконання. Про результати виконання припису Національного агентства посадова особа, якій його адресовано, інформує Національне агентство упродовж десяти робочих днів з дня одержання припису.

3. У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, уповноважені особи Національного агентства складають протокол про таке правопорушення, який направляється до суду згідно з рішенням Національного агентства. У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, Національне агентство затверджує обґрунтований висновок та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. Висновок Національного агентства є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про виникнене правопорушення.

{Частина третя статті 12 в редакції Закону №198-VIII від 12.02.2015}

4. Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи зобов'язані надавати запитуваним Національним агентством документи чи інформацію упродовж десяти робочих днів з дня одержання запиту.

5. Нормативно-правові акти Національного агентства підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України та включаються до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів.

Нормативно-правові акти Національного агентства після включення до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів опубліковуються державною мовою в офіційних друкованих виданнях.

Нормативно-правові акти Національного агентства, які пройшли державну реєстрацію, набирають чинності з дня офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самими актами, але не раніше дня офіційного опублікування.

1. Стаття 12 закріплює низку повноважень НАЗК, спрямованих на реалізацію його функцій. Враховуючи в основному превентивний характер діяльності НАЗК, одним з основних його повноважень є можливість одержувати інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань. Отримання такої інформації можливе на підставі письмового запиту, який підписує Голова НАЗК, його заступник, члени НАЗК або керівник апарату НАЗК відповідно до їх повноважень.

При проведенні в установленому порядку перевірок письмові запити до державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань з вимогою надання документів та/або інформації, необхідних для виконання покладених на НАЗК завдань, підписує член НАЗК та/або за дорученням члена НАЗК – керівник та заступник керівника самостійного структурного підрозділу, роботу якого координує відповідний член НАЗК.

За ненадання інформації за запитом НАЗК настає адміністративна відповідальність передбачена ст. 188-46 КАП України.

2. НАЗК має право на прямий доступ до інформаційних баз даних державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування. Однак, це повноваження перебуває на етапі укладення відповідних меморандумів про співпрацю із органами, які ведуть інформаційні бази. В зв'язку з цим, НАЗК може реалізувати це право шляхом надсилання відповідному органу звернення про надання доступу до необхідної бази даних.

Отримавши це звернення, державний орган зобов'язаний: організувати у своєму приміщенні автоматизовані робочі місця для доступу до відповідної бази даних; забезпечити надання уповноваженій особі НАЗК доступу в режимі читання до бази даних; надати уповноваженій особі засоби ідентифікації, з використанням яких здійснюється доступ до бази даних.

3. Враховуючи науковість багатьох видів роботи НАЗК (зокрема в ході проведення антикорупційної експертизи, складання національної доповіді про стан корупції та інших) та відсутність науково-консультативної ради при НАЗК, закон дає право залучати осіб, які не є працівниками НАЗК, зокрема науковців, до вказаної роботи. Ці особи можуть залучатися на платній і безоплатній основі.

4. Одним із важливих напрямків роботи НАЗК є пропагування нетерпимості корупції та поширення інформації серед громадськості про дії щодо запобігання і викриття корупції в державі, роз'яснення проблемних питань застосування антикорупційного законодавства. З цією метою НАЗК організовує конференції, семінари і наради.

Створення комісій та робочих груп проводиться з метою комплексного обговорення та вирішення питань, залучення ширшого кола спеціалістів до вирішення проблеми.

Наприклад, НАЗК створену Міжвідомчу робочу групу з питань захисту викривачів, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом НАЗК, створеним для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з метою підготовки пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері захисту викривачів. До складу групи увійшли представники НАЗК, НАБ, національної поліції та Генеральної прокуратури.

Завданнями цієї Міжвідомчої робочої групи є підготовка пропозицій щодо: формування та реалізації державної політики у сфері захисту викривачів; розробки проєктів нормативно-правових актів, механізмів з питань захисту викривачів від негативних заходів впливу на робочому місці та звільнення їх від юридичної відповідальності за добросовісне розкриття інформації, створення надійних каналів розкриття інформації про корупцію; 3) вдосконалення законодавства стосовно здійснення співпраці з викривачами, вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням.

5. Про нормативні акти, прийняті НАЗК, див. коментар до ст. 2 Закону.

6. *Проведення перевірок* є одним з основних інструментів виявлення порушень антикорупційного законодавства. НАЗК має право проводити планові та позапланові перевірки. Перевірки проводяться відповідно до Порядку проведення

перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції, затв. Рішенням НАЗК від 11 серпня 2016 р. №2.

Основними завданнями при проведенні перевірок є:

- визначення стану організації роботи із запобігання і виявлення корупції в державних органах, органах влади АРК, органах місцевого самоврядування, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм;
- встановлення можливих фактів порушення вимог Закону «Про запобігання корупції» об'єктами перевірок;
- здійснення державного контролю за діяльністю політичних партій відповідно до вимог Закону «Про політичні партії в Україні»;
- своєчасне попередження, виявлення та вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень антикорупційного законодавства, законодавства у сфері фінансування політичних партій.

Строк проведення перевірки не може перевищувати 30 днів, крім перевірки за анонімними повідомленнями. У разі виникнення під час проведення перевірки необхідності дослідження додаткових матеріалів, без аналізу яких неможливо зробити висновок про наявність або відсутність порушення вимог антикорупційного законодавства чи законодавства у сфері фінансування політичних партій та передвиборної агітації, отримання пояснень, надсилання запитів або складення акта строк проведення перевірки за письмовим зверненням уповноваженої особи НАЗК, яка проводить перевірку, а у разі проведення перевірки комісією – керівника комісії може бути продовжено посадовою особою НАЗК, яка видала направлення на проведення перевірки, до сорока п'яти днів.

Строк проведення перевірки за анонімними повідомленнями не може перевищувати 15 днів. Якщо у цей строк перевірити інформацію, що міститься в повідомленні, неможливо, за рішенням Голови НАЗК, а у разі його відсутності – заступника Голови, строк перевірки може бути продовжено до 30 днів.

7. У разі виявлення порушення вимог Закону щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняних до них осіб або іншого порушення цього Закону та Закону «Про політичні партії в Україні», якщо вчинені політичною партією дії (чи бездіяльність) не тягнуть за собою іншого виду відповідальності, НАЗК вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації припис.

Порядок внесення приписів НАЗК регламентує Порядок оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції, затв. Рішенням НАЗК від 9 червня 2016 р. №5.

За своєю правовою природою *припис НАЗК* є додатком до його рішення про внесення припису керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації і підписується уповноваженою особою, яка його склала, та членом НАЗК, який координує роботу структурного підрозділу апарату відповідно до визначеного розподілу функціональних обов'язків.

Припис НАЗК є обов'язковим для виконання. Про результати виконання припису посадова особа, якій його адресовано, інформує НАЗК упродовж 10 робочих днів з дня одержання припису.

Рішення НАЗК про внесення припису керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації та припис оформлюється у двох примірниках. Один примірник залишається в НАЗК, а інший вручається під підпис або надсилається поштою рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Проект рішення НАЗК про внесення припису керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації та проект припису готуються уповноваженою особою, яка виявила порушення, та розглядаються на найближчому після виявлення та фіксації порушення засіданні НАЗК.

У разі невиконання припису НАЗК протягом десяти робочих днів з дня його надсилання (вручення) уповноважена особа складає протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 188-46 КАП.

8. Отримання пояснень може реалізовуватися як в ході проведення перевірки, так і виступати окремою формою здійснення повноважень члена НАЗК. При цьому член НАЗК повинен конкретизувати, з приводу яких обставин він бажає отримати пояснення, і у який саме строк. Хоча закон передбачає отримання лише письмових пояснень, член НАЗК при реалізації вказаного повноваження індивідуально може вирішувати, в якій формі одержати пояснення.

Різновидом отримання пояснень є ситуація, коли член НАЗК пропонує особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписує зазначена особа. Пояснення може додаватися до протоколу про адміністративне правопорушення окремо, про що робиться запис у ньому.

Надання пояснень є правом, а не обов'язком особи, і за відмову надавати пояснення члену НАЗК вона не несе відповідальності.

9. Підставами для складання протоколу про адміністративне правопорушення є:

- вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (Глава 13-А КАП);

- невиконання законних вимог (приписів) НАЗК (ст. 188-46 КАП);
- порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, порушення порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму (ст. 212-5 КАП);
- порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (ст. 212-21 КАП).

Порядок складання протоколів НАЗК регламентує Порядок оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції, затв. Рішенням НАЗК від 9 червня 2016 р. №5.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складання, посада, прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи НАЗК, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності; місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;

нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; наявність чи відсутність пояснень особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Протокол про адміністративне правопорушення виноситься на розгляд НАЗК, яке приймає рішення про направлення протоколу про адміністративне правопорушення до суду. Протокол про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 172-4–172-9 КАП, разом із копією рішення НАЗК та іншими матеріалами у триденний строк з моменту його складення надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення корупційного правопорушення. У разі вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол разом із копією рішення НАЗК та іншими матеріалами надсилається до суду вищої інстанції для визначення підсудності.

Уповноважена особа НАЗК, яка склала протокол про адміністративне правопорушення, одночасно з надісланням його до суду надсилає органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, НАЗК затверджує обґрунтований висновок та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. Висновок НАЗК є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення.

Стаття 13. Уповноважені особи Національного агентства

1. Уповноваженими особами Національного агентства є Голова та члени Національного агентства, а також уповноважені Національним агентством посадові особи.

2. Уповноважені особи Національного агентства мають право:

безперешкодно входити до приміщень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

вимагати необхідні документи та іншу інформацію у зв'язку з реалізацією своїх повноважень з урахуванням обмежень, встановлених законом;

отримувати в межах своєї компетенції письмові пояснення від посадових осіб та службових осіб державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

відповідно до розподілу обов'язків складати протоколи про адміністративні правопорушення у справах, що належать до компетенції Національного агентства;

представляти Національне агентство в судах у порядку, встановленому законом.

3. Без згоди Національного агентства його уповноважені особи не можуть входити до складу комісій, комітетів та інших органів, що формуються органами державної влади, органами місцевого самоврядування.

4. Голові та членам Національного агентства, посадовим і службовим особам його апарату забороняється розголошувати інформацію з обмеженим доступом, отриману у зв'язку із виконанням ними службових обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

1. Враховуючи невелику кількість членів та значний обсяг роботи НАЗК законодавець запровадив інститут уповноважених посадових осіб НАЗК. Перелік

уповноважених осіб визначено Рішенням НАЗК від 11 серпня 2016 р. №9 «Про визначення уповноважених осіб Національного агентства з питань запобігання корупції».

2. Частина 2 ст. 13 визначає повноваження уповноважених посадових осіб НАЗК. Більшість з них реалізуються в ході проведення перевірок. Зокрема, уповноважена особа проводить перевірку за наявності направлення на перевірку, службового посвідчення та документа, що підтверджує статус уповноваженої особи НАЗК (витяг з рішення НАЗК, завірений в установленому порядку).

Під час проведення перевірки уповноважені особи зобов'язані дотримуватись установлених правил внутрішнього розпорядку та режиму роботи об'єкта перевірки. У разі виникнення під час проведення перевірки необхідності одержання від об'єкта перевірки чи від інших державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань, у т.ч. політичних партій, інформації та/або документів, з метою дослідження порушень під час перевірки питань, уповноваженою особою надсилається письмовий запит про надання відповідної інформації та/або завірених в установленому порядку копій відповідних документів. Об'єкт перевірки, інші державні органи, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи відповідно до вимог закону зобов'язані надати запитувані документи чи інформацію упродовж 10 робочих днів з дня одержання запиту.

Якщо об'єкт перевірки не допускає уповноважених осіб до проведення перевірки (здійснює перешкоди у проведенні перевірки), яка проводиться в установленому законодавством порядку, уповноважена особа, яка проводить перевірку, складає акт про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки.

Під час проведення перевірки уповноважені особи НАЗК можуть:

- безперешкодно входити до приміщень об'єкта перевірки за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки, а також в установленому законом порядку до інформації з обмеженим доступом або такої, що містить державну таємницю;
- вимагати необхідні документи та іншу інформацію у зв'язку з реалізацією своїх повноважень з урахуванням обмежень, установлених законом;
- мати прямий доступ до інформаційних баз даних державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, користуватися державними, у т.ч. урядовими системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;
- отримувати в межах своєї компетенції письмові пояснення від посадових осіб та службових осіб державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій;
- залучати у встановленому порядку до участі у вивченні окремих питань науковців, у т.ч. на договірній основі, працівників державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування;
- одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян

та їх об'єднань, у т.ч. політичних партій, інформацію, необхідну для проведення перевірки;

- вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню перевірки;
- складати протокол про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 188-46 КАП;
- фіксувати процес здійснення перевірки чи кожен окрему дію засобами аудіо-та відеотехніки.

На час проведення перевірки уповноважені особи НАЗК повинні бути забезпечені робочим місцем, правом користування телефонним зв'язком, комп'ютерною, копіювальною технікою, іншими технічними засобами, необхідними для реалізації повноважень під час перевірки, для оформлення матеріалів перевірки, спілкування з працівниками об'єкта перевірки (у разі необхідності одержання пояснень).

За результатами проведеної перевірки, не пізніше п'яти днів після її закінчення, складається акт планової (позапланової) перевірки.

Акт перевірки з проектом рішення та матеріали, що підтверджують факти вчинення правопорушень, подаються на найближче засідання НАЗК. За результатами розгляду НАЗК може прийняти рішення про:

- внесення припису;
- направлення висновку щодо наявності ознак корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції;
- направлення протоколу про адміністративне правопорушення та доданих матеріалів до суду;
- звернення до суду із позовом (заявою) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених цим Законом вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- звернення до суду з позовом про встановлення відповідних фактів, які свідчать про те, що кошти, виділені з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичної партії, використані політичною партією на фінансування її участі у відповідних виборах або на цілі, не пов'язані із здійсненням її статутної діяльності відповідно до Закону «Про політичні партії в Україні».

3. З метою безсторонності та неупередженості роботи НАЗК його уповноважені особи не можуть входити до складу будь-яких органів, що формуються органами державної влади чи органами місцевого самоврядування. Участь у роботі таких органів можлива лише на підставі рішення, прийнятого на засіданні НАЗК.

Стаття 14. Контроль за діяльністю Національного агентства

1. Контроль за витрачанням Національним агентством коштів здійснюється Рахунковою палатою шляхом проведення аудиту один раз на два роки.

2. Громадський контроль за діяльністю Національного агентства забезпечується через Громадську раду при Національному агентстві, яка утворюється та формується Кабінетом Міністрів України з 15 осіб на підставі результатів конкурсу.

Порядок організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві визначається Кабінетом Міністрів України.

3. Громадська рада при Національному агентстві заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Національного агентства, затверджує щорічні звіти про діяльність Національного агентства, надає висновки за результатами експертизи проєктів актів Національного агентства, делегує для участі в засіданнях Національного агентства свого представника з правом дорадчого голосу.

4. Національне агентство готує щорічні звіти про свою діяльність, які після затвердження Громадською радою при Національному агентстві оприлюднюються на його офіційному веб-сайті.

1. З метою перевірки і контролю витрачання НАЗК коштів державного бюджету проводиться внутрішній та зовнішній аудит. Зовнішній аудит здійснює Рахункова палата – один раз на два роки, а внутрішній проводить сектор внутрішнього аудиту – щорічно.

2. За діяльністю НАЗК здійснюється також громадський контроль. Порядок організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції, затв. постановою КМ від 25 березня 2015 р. №140.

Рішення КМ про утворення Громадської ради та затвердження її складу оприлюднюються не пізніше наступного робочого дня після його прийняття на Урядовому порталі разом з протоколом установчих зборів. Громадська рада була утворена розпорядженням КМ від 5 квітня 2017 р. №231-р «Про утворення Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції та затвердження її складу».

3. Стаття 14 визначає основні напрямки діяльності Громадської ради, більш детально її повноваження та функції мають бути врегульовані положенням про її діяльність.

До компетенції Громадської ради входить затвердження щорічних звітів про діяльність НАЗК, яке проводиться на підставі аналізу викладених у них даних, заслуховування Голови та членів НАЗК щодо викладених даних. Враховуючи, що Громадська рада була утворена лише в 2017 році, звіти про діяльність НАЗК за попередні роки затверджувалися рішеннями самого НАЗК.

Громадська рада при НАЗК залучається також до проведення антикорупційної експертизи (ч. 5 ст. 55 Закону).

Стаття 15. Соціальний захист членів та працівників апарату Національного агентства

1. Члени та працівники апарату Національного агентства підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

{Частина перша статті 15 в редакції Закону №77-VIII від 28.12.2014}

2. У разі загибелі (смерті) члена Національного агентства під час виконання службових обов'язків сім'ї загиблого (померлого), а у разі її відсутності його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога в розмірі десятирічного розміру оплати праці загиблого (померлого) за останньою посадою, яку він займав, в порядку та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України. За сім'єю загиблого (померлого) зберігається право на забезпечення житлом.

{Частина третю статті 15 виключено на підставі Закону №77-VIII від 28.12.2014}

4. Шкода, завдана майну члена або працівника апарату Національного агентства чи майну його близьких родичів у зв'язку з виконанням службових обов'язків, відшкодовується в повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України з наступним стягненням цієї суми з винуватих осіб у порядку, встановленому законом.

1. Стаття 46 Конституції України передбачає право громадян на соціальний захист, що включає, зокрема, право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності. Це право гарантоване загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок певних страхових внесків.

Гарантією належних соціальних умов праці членів та працівників апарату НАЗК є їх страхування відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Таке страхування визначається як система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.

2. Стаття 15 регламентує питання соціального забезпечення для сім'ї члена НАЗК, його батьків та утриманців у випадку його смерті під час виконання службових обов'язків.

Про поняття *членів сім'ї* див. коментар до ст. 1. За умови відсутності сім'ї у загиблого члена НАЗК одноразова грошова допомога виплачується його батькам та утриманцям. Утриманцями вважаються особи, які були на повному утриманні померлого або одержували від нього допомогу, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

3. Якщо майну члена або працівника апарату НАЗК, їх близьких родичів завдано шкоду у зв'язку з виконанням службових обов'язків, то вони мають право отримати відшкодування із коштів державного бюджету в повному обсязі.

Виходячи зі змісту цієї норми, шкода вказаним особам може бути заподіяна виключно кримінальним правопорушенням. У зв'язку з цим, розмір шкоди має бути підтверджений висновком судово-економічної чи товарознавчої експертизи, який буде підставою виплати потерпілим суми відшкодування. У таких провадженнях прокурор на підставі положень КПК і Закону «Про прокуратуру» зобов'язаний пред'явити цивільний позов в інтересах держави про стягнення з обвинуваченого суми заподіяної шкоди у дохід державного бюджету. Для реалізації цієї норми у Законі «Про державний бюджет» мають бути передбачені кошти для відшкодування заподіяної шкоди.

Стаття 16. Оплата праці членів та працівників апарату Національного агентства

1. Заробітна плата членів та працівників апарату Національного агентства повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для належного виконання ними службових обов'язків з урахуванням характеру, інтенсивності та небезпечності роботи, забезпечувати набір і закріплення в штаті апарату Національного агентства кваліфікованих кадрів, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності, компенсувати інтелектуальні затрати працівників.

2. Заробітна плата членів та службовців апарату Національного агентства складається з посадового окладу, надбавки за вислугу років, доплати за ранг, премії та інших надбавок, встановлених законодавством про державну службу.

Посадовий оклад члена Національного агентства становить 19,5 прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року. Посадовий оклад Голови Національного агентства встановлюється пропорційно до посадового окладу члена Національного агентства з коефіцієнтом 1,3. Посадовий оклад службовця апарату Національного агентства

встановлюється на рівні відповідних категорій посад Секретаріату Кабінету Міністрів України.
{Абзац другої частини другої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом №1774-VIII від 06.12.2016}

3. Надбавки за вислугу років та доплати за ранг, премії та інші надбавки членам та державним службовцям Національного агентства виплачуються відповідно до Закону України «Про державну службу».

1. Висока заробітна плата членів та працівників апарату НАЗК є зворотним боком їх підвищеної соціальної відповідальності, а також покликана компенсувати значні фізичні та психоемоційні навантаження, пов'язані з роботою в НАЗК. Такий рівень заробітної плати повинен стимулювати працівників до належного та ефективного виконання ними своїх обов'язків, усувати можливі корупційні ризики, бути достатнім компенсаційним механізмом за інтелектуальні затрати працівників.

2. Заробітна плата членів та службовців апарату НАЗК має такі складові:

- посадовий оклад (базова складова, від якої відраховуються відповідні виплати);
- надбавки за вислугу років. Відповідно до ч. 1 ст. 52 Закону «Про державну службу» надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 3 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 50 відсотків посадового окладу;
- доплати за ранг. Розмір надбавок до посадових окладів за ранги державних службовців затв. постановою КМ від 18 січня 2017 р. №15;
- премії. До премій державного службовця належать: премія за результатами щорічного оцінювання службовчої діяльності; місячна або квартальна премія відповідно до особистого внеску державного службовця в загальний результат роботи державного органу.

При цьому загальний розмір премій, які може отримати державний службовець за рік, не може перевищувати 30 відсотків фонду його посадового окладу за рік.

- інші надбавки, встановлені законодавством про державну службу. Відповідно до Положення про застосування стимулюючих виплат державним службовцям, затв. постановою КМ від 18 січня 2017 р. №15, до додаткових стимулюючих виплат державним службовцям належать надбавки: за інтенсивність праці; за виконання особливо важливої роботи.

Надбавка за інтенсивність праці встановлюється з урахуванням таких критеріїв: а) якість і складність підготовлених документів; б) терміновість виконання завдань, опрацювання та підготовки документів; в) ініціативність у роботі.

Надбавка за виконання особливо важливої роботи встановлюється з урахуванням таких критеріїв: а) виконання завдань та функцій щодо реалізації пріоритетних напрямів державної політики, участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів, проведення експертизи таких актів; б) виконання роботи, що вимагає від працівника особливої організаційно-виконавчої компетентності та відповідальності, результатом якої є підвищення ефективності управління.

3. Сума прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня 2018 року встановлена Законом «Про Державний бюджет України на 2018 рік» і становить 1762 грн.

4. Стаття 16 не передбачає порядку і підстав преміювання. У зв'язку з цим, з метою прозорості діяльності НАЗК є потреба розробити Положення про премі-

ювання членів та службовців апарату НАЗК, в якому мають бути розроблені чіткі критерії та підстави їх преміювання.

Розмір місячної або квартальної премії державного службовця залежить від його особистого внеску в загальний результат роботи державного органу з урахуванням таких критеріїв: а) ініціативність у роботі; б) якість виконання завдань, визначених положеннями про державний орган, самостійний структурний підрозділ, у якому працює державний службовець, його посадовою інструкцією, а також дорученнями керівництва відповідного державного органу та безпосереднього керівника державного службовця; в) терміновість виконання завдань; г) виконання додаткового обсягу завдань (участь у провадженні національних реформ, роботі комісій, робочих груп тощо).

Преміювання державного службовця за результатами щорічного оцінювання службової діяльності проводиться у разі отримання ним відмінної оцінки за результатами щорічного оцінювання.

Стаття 17. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення Національного агентства

1. Фінансове забезпечення Національного агентства здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансування Національного агентства за рахунок будь-яких інших джерел забороняється, крім випадків, передбачених міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, або проектами міжнародної технічної допомоги.

2. У Державному бюджеті України видатки на фінансування Національного агентства визначаються окремим рядком на рівні, що забезпечує належне виконання повноважень Національного агентства.

Голова Національного агентства представляє позицію Національного агентства з питань його фінансування на засіданнях Кабінету Міністрів України, комітетів або на пленарних засіданнях Верховної Ради України.

3. Національне агентство є головним розпорядником коштів Державного бюджету України, що виділяються на його фінансування.

Видатки на діяльність Національного агентства передбачають кошти на проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції, інформаційних кампаній та навчання з питань запобігання і протидії корупції.

4. Національне агентство забезпечується необхідними матеріальними засобами, технікою, обладнанням, іншим майном для здійснення службової діяльності.

1. Стаття 17 присвячена питанням організаційного забезпечення функціонування НАЗК. Таке забезпечення включає створення належних умов функціонування НАЗК та діяльності його членів, стосується своєчасного і в повному обсязі фінансування НАЗК, задоволення його потреб у приміщеннях, транспорті, матеріальних і технічних засобах, необхідних для роботи, гарантування достатнього рівня соціального забезпечення членів НАЗК та працівників його апарату.

Забезпечення належних умов функціонування НАЗК у широкому розумінні означає створення достатньої нормативної, організаційної, матеріальної, кадрової бази для його функціонування, а у значенні, передбаченому цією статтею, – виділення для НАЗК необхідних матеріальних ресурсів, потрібних для виконання покладених на нього завдань і функцій.

Вирішення всіх цих питань покладається на державу, тобто саме вона в особі органів виконавчої влади несе відповідальність за належне організаційне забезпе-

чення функціонування НАЗК. Хоча обов'язки у цій сфері покладаються саме на державу і встановлюється пряма заборона фінансування НАЗК за рахунок будь-яких інших джерел, у виняткових випадках НАЗК може отримувати кошти від міжнародних інституцій, які підтримують боротьбу з корупцією.

2. У ст. 17 визначено основні складові системи гарантій організаційного забезпечення функціонування НАЗК, до яких належать:

1) визначення у Державному бюджеті України окремим рядком видатків на фінансування НАЗК не нижче рівня, що забезпечує належне виконання повноважень. Такий рівень повинен відповідати потребам НАЗК у матеріальній базі, технічних засобах, достатньому кадровому складі працівників апарату, а також визначеним гарантіям їх соціального і матеріального забезпечення. Тобто шляхом визначення у Державному бюджеті України на відповідний рік необхідного обсягу видатків на НАЗК держава повинна створювати фінансові умови для його належної діяльності, дійсного гарантування незалежності. Недофінансування НАЗК призведе до неможливості виконання ним передбачених функцій;

2) законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування НАЗК. Воно передбачає як закладення у Державному бюджеті України необхідного обсягу видатків на його діяльність, неможливість їх скорочення у поточному фінансовому році, так і своєчасне їх надходження з рахунків Державного казначейства України у розпорядження НАЗК та освоєння цих коштів. Важливою складовою забезпечення цієї гарантії є положення ч. 3 ст. 17 Закону, що НАЗК здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України. Голова НАЗК кожного року обґрунтовує перед КМ та ВР рівень необхідних видатків на функціонування НАЗК на наступний бюджетний рік.

Розпорядником бюджетних коштів є бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення витрат бюджету (п. 47 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України). Відповідно до ст. 22 БК для здійснення програм та заходів, які реалізуються за рахунок коштів бюджету, бюджетні асигнування надаються розпорядникам бюджетних коштів. Головні розпорядники бюджетних коштів затверджуються законом про Державний бюджет України шляхом встановлення їм бюджетних призначень.

Як головний розпорядник бюджетних коштів, НАЗК згідно із ч. 5 ст. 22 БК:

1) розробляє плани діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди (включаючи заходи щодо реалізації інвестиційних проектів);

2) організовує та забезпечує на підставі плану діяльності та індикативних прогнозних показників бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди складання проекту кошторису та бюджетного запиту і подає їх Міністерству фінансів України;

3) отримує бюджетні призначення шляхом їх затвердження у законі про Державний бюджет України; приймає рішення щодо делегування повноважень на виконання бюджетної програми розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачами бюджетних коштів, розподіляє та доводить до них у встановленому порядку обсяги бюджетних асигнувань;

4) затверджує кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня (плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів), якщо інше не передбачено законодавством;

5) розробляє проекти порядків використання коштів державного бюджету за бюджетними програмами;

6) розробляє та затверджує паспорти бюджетних програм і складає звіти про їх виконання, здійснює аналіз показників виконання бюджетних програм (у разі за-

стосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);

7) здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі;

8) здійснює контроль за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями з кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих державою (АРК чи територіальною громадою міста), та коштів, наданих під державні (місцеві) гарантії;

9) здійснює внутрішній контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів;

10) забезпечує організацію та ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової і бюджетної звітності у порядку, встановленому законодавством;

11) забезпечує доступність інформації про бюджет відповідно до законодавства.

3. Забезпечення НАЗК необхідними матеріальними засобами, технікою, обладнанням, іншим майном для здійснення службової діяльності здійснюється у межах видатків, затверджених у Державному бюджеті України на його утримання. Таким чином, НАЗК, виконуючи функції головного розпорядника відповідних бюджетних коштів, визначає порядок їх витрачання на забезпечення матеріальних потреб стосовно приміщень, транспорту та інших матеріально-технічних засобів (меблі, офісна оргтехніка, канцелярське приладдя та ін.). Для вирішення цих питань у структурі НАЗК діє відділ ресурсного забезпечення.

Для реалізації повноважень НАЗК відповідно до розпорядження КМ від 27 квітня 2016 р. №329-р «Про передачу нежитлових приміщень у м. Києві до сфери управління Національного агентства з питань запобігання корупції» йому передані нежитлові приміщення четвертого-сьомого поверхів (загальна площа 4425,7 м²) в будівлі за адресою: м. Київ, бул. Дружби Народів, 28.

Зміст

Вступне слово. Корупція, цивілізація і конституційна демократія	3
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»	25
Вступ	29
Закон України «Про запобігання корупції»	31
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	33
Стаття 1. Визначення термінів.	33
Стаття 2. Законодавство у сфері запобігання корупції	72
Стаття 3. Суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону.	80
Розділ II. НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	113
Стаття 4. Статус Національного агентства з питань запобігання корупції	113
Стаття 5. Склад Національного агентства	115
Стаття 6. Голова та заступник Голови Національного агентства	121
Стаття 7. Повноваження членів Національного агентства.	122
Стаття 8. Організація діяльності Національного агентства	123
Стаття 9. Гарантії незалежності Національного агентства	126
Стаття 10. Правовий статус членів, працівників апарату та територіальних органів Національного агентства	129
Стаття 11. Повноваження Національного агентства	129
Стаття 12. Права Національного агентства	139
Стаття 13. Уповноважені особи Національного агентства	144
Стаття 14. Контроль за діяльністю Національного агентства	146
Стаття 15. Соціальний захист членів та працівників апарату Національного агентства	147
Стаття 16. Оплата праці членів та працівників апарату Національного агентства	148
Стаття 17. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення Національного агентства	150
Розділ III. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	153
Стаття 18. Антикорупційна політика	153
Стаття 19. Антикорупційні програми.	157
Стаття 20. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики	159
Стаття 21. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції	162

**Розділ IV. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ТА ПОВ'ЯЗАНИМ
З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ. 167**

Стаття 22. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.	167
Стаття 23. Обмеження щодо одержання подарунків	173
Стаття 24. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними.	190
Стаття 25. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	192
Стаття 26. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування	219
Стаття 27. Обмеження спільної роботи близьких осіб	225

**Розділ V. ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ
ІНТЕРЕСІВ 229**

Стаття 28. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	229
Стаття 29. Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів.	241
Стаття 30. Усунення від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті.	244
Стаття 31. Обмеження доступу до інформації	244
Стаття 32. Перегляд обсягу службових повноважень	245
Стаття 33. Здійснення повноважень під зовнішнім контролем	247
Стаття 34. Переведення, звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів.	248
Стаття 35. Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	250
Стаття 36. Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав	261

Розділ VI. ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ 267

Стаття 37. Вимоги до поведінки осіб	267
Стаття 38. Додержання вимог закону та етичних норм поведінки	271
Стаття 39. Пріоритет інтересів	278
Стаття 40. Політична нейтральність.	279
Стаття 41. Неупередженість	284
Стаття 42. Компетентність і ефективність	285
Стаття 43. Нерозголошення інформації	288
Стаття 44. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень	292

Розділ VII. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ 297

Стаття 45. Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	297
--	-----

Розділ XII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	459
Стаття 70. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції	459
Стаття 71. Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції	462
Стаття 72. Міжнародний обмін інформацією у сфері запобігання і протидії корупції	463
Стаття 73. Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпорядження вилученими коштами та іншим майном, одержаними внаслідок корупційних правопорушень	465
Розділ XIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	468

ISBN
УДК

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції»
/ Наук. ред. Хавронюк М. І. – К.: Ваіте, 2018. – 472 с.

Колектив авторів:

Банчук О. А., Дудоров О. О., Луцик В. В., Попович В. П., Сорока О. В., Хавронюк М. І.

В коментарі здійснено роз'яснення положень Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року.

Коментар розрахований на працівників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, суддів, працівників інших державних органів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, інших осіб, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства, а також адвокатів, представників громадянського суспільства, які беруть участь в заходах щодо запобігання корупції. Може бути корисним студентам, курсантам, слухачам, аспірантам та викладачам юридичних закладів освіти.

© Колектив авторів

© ТОВ «ВАІТЕ»

© Координатор проєктів ОБСЄ в Україні

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проєктів в Україні

Видано за підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні. У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони не обов'язково збігаються з офіційною позицією Координатора проєктів ОБСЄ в Україні.

Банчук О. А., Дудоров О. О., Луцик В. В.,
Попович В. П., Сорока О. В., Хавронюк М. І.

**Науково-практичний коментар
до Закону України
«Про запобігання корупції»**

Київ 2017

Банчук О. А.
Дудоров О. О.
Луцик В. В.
Попович В. П.
Сорока О. В.
Хавронюк М. І.

Науково-практичний коментар
до Закону України
«Про запобігання корупції»

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні